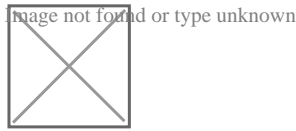

Η αυτοσυνειδησία της Ορθοδοξίας στην πορεία προς τη Μεγάλη Σύνοδο (Στυλιανός Χ. Τσομπανίδης, Αν. Καθηγητής Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ)

[/ Πεμπτουσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://bitly.com/1W2vCkj>]

Κυρίως, όμως, η παράγραφος 20 της Ε΄ Προσυνοδικής ανταποκρίνεται στις συζητήσεις της Ειδικής Επιτροπής για τη συμμετοχή των Ορθοδόξων στο ΠΣΕ και την απόφαση του Συμβουλίου μετά την Θ΄ Γενική Συνέλευση στο Πόρτο Αλέγκρε (2006) να οριστούν αυ-στη-ρό-τε-ρα θε-ο-λο-γι-κά και εκ-κλη-σι-ο-λο-γι-κά κριτήρια εισ-δο-χής νέ-ων εκ-κλη-σι-ών-με-λών στο Συμ-βού-λι-ο, με γνώ-μο-να την κοι-νή ο-μο-λο-γί-α του Συμ-βό-λου της πί-στης Νι-καί-ας-Κων-στα-ντι-νου-πό-λε-ως χω-ρίς το filioque. Στο κείμενο της Ε΄ Προσυνοδικής εκφράζεται η ευαρέσκεια των Ορθοδόξων για αυτή την εξέλιξη (§§ 17 και 19). Ιδιαίτερη σημασία έχει η απόφαση του ΠΣΕ στην ίδια Συνέλευση να προβάλλει το βάπτισμα ως βα-σι-κό εκ-κλη-σι-ο-λο-γι-κό κρι-τή-ριο για μία συνεπή θεολογική προσέγγιση του ζητήματος της ενότητας της Εκκλησίας και για μία υπεύθυνη και παραδεκτή σύγκλιση των εκκλησιολογιών. Αυτό είχε συζητηθεί και σε ενδοορθόδοξο πλαίσιο στη Διάσκεψη της Σόφιας το 1981, η οποία κατέθεσε για πρώτη φορά κωδικοποιημένα τα ορθόδοξα desiderata.

Η αναλογική εφαρμογή του πνεύματος κανόνων, όπως οι 7 της Β΄ και 95 της Πενθέκτης Οικουμενικών Συνόδων, που αναφέρονται στην παράγραφο 20 της Ε΄ Προσυνοδικής, στη νέα πραγματικότητα της σύγχρονης Οικουμενικής Κίνησης και των ειρηνικών διαλόγων, συνεπάγεται την αναγνώριση του «υποστατού» ή και του «εγκύρου» του Βαπτίσματος. Όπως σημειώνει ο καθηγητής Βλάσιος Φειδάς, σήμερα μπροστά στη νέα πραγματικότητα των Θεολογικών Διαλόγων και των πρωτοβουλιών για την αποκατάσταση της ενότητας της Εκκλησίας, η αρχή της ακρίβειας ατονεί και εφαρμόζεται η αρχή της εκκλησιαστικής οικονομίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η κοινή πορεία προς την αποκατάσταση της ενότητας του εκκλησιαστικού σώματος. «Η Ορθόδοξος Εκκλησία», συμπεραίνει, «εφ' όσον συμμετέχει επισήμως στους πολυμερείς και τους διμερείς Θεολογικούς Διαλόγους για την ενότητα των χριστιανών, έχει ήδη αποδεχθή τουλάχιστον το 'υποστατόν' ή και το 'έγκυρον' του Βαπτίσματος των χριστιανικών εκκλησιών ή ομολογιών, με τις οποίες διαλέγεται. Η επιλογή της αυτή, παρά τους ομολογιακούς παροξυσμούς ορισμένων παραδοσιαρχικών ή και συντηρητικών κύκλων, είναι όχι μόνο σύμφωνη προς την κανονική παράδοση και την εκκλησιαστική πράξη, αλλά συγχρόνως και οφειλετική μαρτυρία ως προς τις τραγικές συνέπειες της διασπάσεως της ενότητας του εκκλησιαστικού σώματος για την πνευματική αποστολή της Εκκλησίας». Η κατ' οικονομίαν αναγνώριση του βαπτίσματος έχει σημαντικές συνέπειες για τη θεώρηση της εκκλησιαστικής κατάστασης άλλων Εκκλησιών και άλλων Χριστιανών.

Η νέα οικουμενική πραγματικότητα, η οποία έχει περιγραφεί από το Οικουμενικό Πατριαρχείο επιτυχώς με τον όρο «φιλόχριστη περιχώρηση των ομολογουσών τον αυτόν Κύριον Χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών», δημιουργεί νέα δεδομένα για την Ορθόδοξη Εκκλησία προκειμένου να προχωρήσει πιο πέρα από τον λεγόμενο «εκκλησιολογικό αγνωστικισμό», που πρεσβεύει: «γνωρίζουμε πού είναι η Εκκλησία, δεν μπορούμε όμως να πούμε πού δεν είναι η Εκκλησία» και να γίνει πιο «καταφατική», επιδιώκοντας όχι απόλυτη ομοιομορφία και συμφωνία αλλά μεγαλύτερη συνεκτικότητα, σαφήνεια και συνέπεια στις απαντήσεις της για το πώς βλέπει το εκκλησιολογικό status των χριστιανών που βρίσκονται εκτός των κανονικών ορίων της Ορθοδοξίας. Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος θα προσέφερε μεγάλη υπηρεσία στο θέμα αυτό, γιατί -όπως είχε σημειώσει για παρόμοιο ζήτημα ο μακαριστός Μητροπολίτης Εφέσου Χρυσόστομος (Κωνσταντινίδης), επί πολλά έτη πρόεδρος της Διορθόδοξης Προπαρασκευαστικής Επιτροπής για την Προετοιμασία της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου και των Προσυνοδικών Διασκέψεων και με μεγάλη και πολύτιμη συμβολή σε αυτές- έτσι θα το έθετε «στη σωστή πανορθόδοξη βάση του, για να παύσουν οι αμφίρροπες ερμηνείες, αξιολογήσεις και αναφορές..., για να λείψει, κυρίως, ο 'διχασμός' μας σε 'συντηρητικούς' και

‘νεωτεριστάς’, σε ‘παραδοσιακούς’ και ‘οικουμενιστάς’(!), σε ‘πλειοδότας’ και ‘μειοδότας’ της ορθοδοξίας, σε πιστούς και σε λιγότερο πιστούς στην εκκλησία και στη διδασκαλία της».

Σε αυτή την προοπτική, λοιπόν, η Ε΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη εύστοχα και με συνείδηση ευθύνης συνέδεσε την παραπάνω εκκλησιολογική προσέγγιση με τον οξύτατο έλεγχο εκείνων που, αγνοώντας τελείως τις πανορθόδοξως και ομοφώνως ειλημμένες αποφάσεις για τη συμμετοχή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στο ΠΣΕ και τους θεολογικούς διαλόγους, πολεμούν τους διαλόγους αυτούς και κάθε προσπάθεια ειρηνικών και αδελφικών σχέσεων με τους άλλους χριστιανούς, υπονομεύουν την ενότητα των Ορθόδοξων Εκκλησιών με το διαχωρισμό του πληρώματος σε «γνήσιους» και «νόθους», σε «πιστούς» και «αποστάτες», και υψώνουν τον εαυτό τους υπεράνω των Επισκοπικών Συνόδων της Εκκλησίας, με κίνδυνο να δημιουργήσουν σχίσματα μέσα στην Ορθοδοξία. Δηλώνεται με αποφασιστικότητα στην παράγραφο 22 του κειμένου: «Η Ορθόδοξος Εκκλησία θεωρεί καταδικαστέαν πάσαν διάσπασιν της ενότητος της Εκκλησίας, υπό ατόμων ή ομάδων, επί προφάσει τηρήσεως ή δήθεν προασπίσεως της γνησίας Ορθοδοξίας. Ως μαρτυρεί η όλη ζωή τής Ορθόδοξου Εκκλησίας η διατήρησις της γνησίας ορθόδοξου πίστεως διασφαλίζεται μόνον δια του συνοδικού συστήματος, το οποίον ανέκαθεν εν τη Εκκλησία απετέλει τον αρμόδιον και έσχατον κριτήν περί θεμάτων της πίστεως».

Το πρόβλημα αυτό, που δεν είχε τεθεί ακόμη στην Γ΄ Προσυνοδική το 1986, έλαβε α-νη-συ-χη-τι-κές δι-α-στά-σεις, ό-ταν με-τά τις ρα-γδαί-ες κοι-νω-νι-κο-πο-λι-τι-κές αλ-λα-γές στην α-να-το-λι-κή Ευ-ρώ-πη άλ-λα-ξε η κα-τά-στα-ση των Ορ-θο-δό-ξων Εκ-κλη-σι-ών, ήρ-θαν στο προ-σκή-νιο α-πω-θη-μέ-νες για πολ-λές δε-κα-ε-τί-ες νο-ση-ρές πτυ-χές φον-τα-μεν-τα-λι-στι-κών και ε-θνι-κι-στι-κών πα-ρο-ξυ-σμών και άρ-χι-σε να πνέ-ει έ-να ι-σχυ-ρό αν-τι-δυ-τι-κό και αν-τι-οι-κου-με-νι-κό πνεύ-μα. Η οικουμενική κίνηση θεωρήθηκε ως η ενσάρκωση των καταστροφικών δυνάμεων του διεθνισμού και ως σύγχρονη μορφή αίρεσης.

Η αναρρίπιση του φονταμενταλισμού εντός της Ορθόδοξης Εκκλησίας με κύρια χαρακτηριστικά τον αντιοικουμενισμό είχε απασχολήσει ήδη από το Μάρτιο του 1992 τη Σύναξη των Προκαθημένων των Ορθόδοξων Εκκλησιών στο Φανάρι, ιδιαίτερα τη Δι-ορ-θό-δο-ξη Δι-ά-σκε-ψη που συ-νήλ-θε στη Θεσ-σα-λο-νί-κη το 1998, η ο-ποί-α ε-ξέ-τα-σε το θέ-μα: «Α-ξι-ο-λο-γή-σεις νε-ω-τέ-ρων δε-δο-μέ-νων εις τας σχέ-σεις Ορ-θο-δο-ξί-ας και Οι-κου-με-νι-κής Κι-νή-σε-ως». επίσης, απασχόλησε τη Ρωσική Επισκοπική Σύνοδο τον Αύγουστο του 2000, που εξέδωσε τη Διακήρυξη «Βασικές αρχές της σχέσης της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας προς

τις άλλες χριστιανικές Ομολογίες», και πιο πρόσφατα το Οικουμενικό Πατριαρχείο, που εξαπέλυσε για το λόγο αυτό την Πατριαρχική και Συνοδική Εγκύκλιο την Κυριακή της Ορθοδοξίας στις 21 Φεβρουαρίου 2010.

Πολύ σωστά η απόφαση της Ε΄ Προσυνοδικής προβάλλει το σοβαρό αυτό πρόβλημα και το θέτει προς την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, γιατί αυτή η διόλου εποικοδομητική κατάσταση αναδεικνύει την ευθύνη της Συνόδου να φανερώσει και να περιφρουρήσει την ενότητα και την αλήθεια, προλαμβάνοντας αυτούς που караδοκούν να καταφέρουν πλήγματα στο σώμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας και να την καταστήσουν σώμα νεκρό και αντικείμενο προς συντήρηση.

Βεβαίως, η λύση του παραπάνω προβλήματος συνδέεται και προϋποθέτει την πληροφόρηση του πληρώματος της Εκκλησίας για τα γενόμενα, τα τρέχοντα, τα σχεδιαζόμενα στο χώρο της Οικουμενικής Κίνησης. Αυτή η ανάγκη πολύ σωστά τονίζεται στην παράγραφο 11 της απόφασης. Έχει επανειλημμένα επισημανθεί σε διορθόδοξο επίπεδο ότι οποιαδήποτε προσπάθεια αναζήτησης της χριστιανικής ενότητας και καταλλαγής δεν θα έχει αποτελέσματα, εάν δεν ξεκινάει από τη «βάση». Η συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στο οικουμενικό όραμα «δύναται να διαρθρωθή και να εκπληρωθή μόνον όταν αυτή συμμετέχει εις την βάσιν» και η συμμετοχή της θα ήταν περισσότερο αποτελεσματική «εάν εδίδετο μεγαλύτερα προσοχή εις τον καταρτισμόν κληρικών και λαϊκών ανδρών και γυναικών εις τα οικουμενικά θέματα». Η παράκαμψη μεγάλου μέρους του λαού και του κλήρου και η έλλειψη ενημέρωσής του είναι οι κυριότεροι λόγοι που οδηγούν στην αδιαφορία και την άρνηση της Οικουμενικής Κίνησης.

Σε αυτό οφείλεται και η παράλυση κάθε προσπάθειας για δράση και εφαρμογή αυτών που αποφασίζονται. Είναι ευκαιρία με τη Μεγάλη Σύνοδο να αλλάξουν τα πράγματα και να γίνουν αυτοδιορθωτικές κινήσεις στο θέμα αυτό. Διαφορετικά, όπως έχει παρατηρήσει ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος ήδη από το 1983 (ως Μητροπολίτης τότε Φιλαδελφείας), «διατηρώντας το λαό μακριά από τις σχετικές διαδικασίες, εκείνοι που επιθυμούν να μην επιχειρήσουν τα τολμηρά και αποφασιστικά βήματα προς τη χριστιανική καταλλαγή και ένωση, θα έχουν όλη την άνεση να επικαλούνται ως «άλλοθι», την «ανωριμότητα», την «άγνοια» και το «ανέτοιμον» του λαού. Μήπως αυτό δεν ισχυρίζονται σήμερα οι ακραίοι κύκλοι και για την πραγματοποίηση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου;

Επιλογικά· με βάση τα παραπάνω λεχθέντα και με το βλέμμα στραμμένο στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο ας μου επιτραπεί να σημειώσω ως προς την αποστολή της τα εξής σημεία:

Αποτελεί αποστολή της σύγχρονης Ορθοδοξίας, μέσω της προσεχούς Συνόδου της, **να επιβεβαιώσει την ορθόδοξη βούληση να συμπορευθεί**

με τις άλλες Εκκλησίες και Ομολογίες στο δρόμο που οδηγεί προς τη χριστιανική ενότητα.

Η προσεχής Σύνοδος έχει αποστολή **να καθορίσει πιο πειστικά και πιο οριστικά** τη θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας μέσα στο σύγχρονο οικουμενικό διάλογο και να πει σε αυτούς με τους οποίους διαλέγεται πώς βιώνει η Ορθοδοξία τη σχέση της με αυτούς και τι είναι αυτοί για την Ορθοδοξία.

Η προσεχής Σύνοδος έχει αποστολή **να επαναβεβαιώσει την υποχρέωση της Ορθοδοξίας να διαλέγεται με τον «άλλον»**, με τους άλλους πολιτισμούς, όπως και με τους άλλους χριστιανούς και τους ανθρώπους άλλων θρησκευτικών πεποιθήσεων, γιατί διαφορετικά θα αποτύχει στην αποστολή της και θα μετατραπεί από «καθολική» και «κατά την οικουμένην» Εκκλησία που είναι, σε μία εσωστρεφή και αυτάρεσκη ομάδα, σε ένα «γκέτο» στο περιθώριο της ιστορίας, ξένο προς τους αγωνιώδεις προβληματισμούς του σύγχρονου κόσμου και αδιάφορο να δείξει σε αυτόν το αληθινό μήνυμα του Ευαγγελίου.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ

Βαρέλλα, Ευ., *Διορθόδοξοι και οικουμενικοί σχέσεις του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατά τον Κ΄ αιώνα*, (Ανάλεκτα Βλατάδων 58), εκδ. Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Θεσσαλονίκη 1994.

Βλέτσης, Αθ., «Επιστροφή στην Ορθοδοξία; Ποιο είναι το μοντέλο ενότητας των Εκκλησιών για την Ορθόδοξη Εκκλησία;», στον τόμο *Ο Οικουμενικός Διάλογος στον 21^ο αιώνα: Πραγματικότητες - Προκλήσεις - Προοπτικές*, (επ.) Ι. Πέτρου, Στ. Τσομπανίδης, Μ. Γκουτζιούδης, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2013.

Δαμασκηνός (Παπανδρέου), Μητροπολίτης Ελβετίας, *Θεολογικοί Διάλογοι. Μία ορθόδοξη προοπτική*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1986.

Καραπαναγόπουλος, Αλ., *Η Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας. Προπαρασκευή της Μεγάλης Συνόδου 1959-1976 (ιστορικό χρονικό από πηγές αψευδείς)*, Τόμ. Β΄, Αθήνα 1990.

Καραπαναγόπουλος, Αλ., *Η Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας. Α΄ και Β΄ Προσυνοδικές Διασκέψεις 1976-1982 (ιστορικό χρονικό από πηγές αψευδείς)*, Τόμ. Γ΄, Αθήνα 1990.

Καραπαναγόπουλος, Αλ., *Η Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας. Γ΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξος Διάσκεψις (ιστορικό χρονικό από πηγές αψευδείς 1982-1988)*, Τόμ. Δ΄, Αθήνα 1991.

Λαρεντζάκης, Γρ., *Το καθήκον της ορθοδοξίας για καταλλαγή και ενότητα. Εξελίξεις και προοπτικές σε μεγάλα θέματα του οικουμενικού διαλόγου*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2014.

Μαρτζέλος, Γ., «... ο νόμος σου μελέτη μου» - *Μελετήματα ορθοδόξου θεολογίας και προβληματισμού*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2015.

Meimaris, Th. A., *The Holy and Great Council of the Orthodox Church and the Ecumenical Movement*, Ant. Stamoulis Publications, Thessaloniki 2013.

Μπασδέκης, Αθ., *Εμείς και οι άλλοι: Η Ορθόδοξη Εκκλησία και οι άλλες Εκκλησίες και Ομολογίες - Τι μας ενώνει και τι μας χωρίζει*, εκδ. Κορνηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη 2012.

Παπαδερός, Αλ., «Οικουμενικά κεκτημένα και οφειλόμενα», στον τόμο *Ο Οικουμενικός Διάλογος στον 21^ο αιώνα: Πραγματικότητες - Προκλήσεις - Προοπτικές*, (επ.) Ι. Πέτρου, Στ. Τσομπανίδης, Μ. Γκουτζιούδης, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2013.

Συνοδικά Ι, Γραμματεία επί της προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Ορθόδοξον Κέντρον του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Chambésy-Γενεύης 1976.

Συνοδικά ΙΙ, Γραμματεία επί της προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Ορθόδοξον Κέντρον του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Chambésy-Γενεύης 1978.

Συνοδικά VI, Γραμματεία επί της προπαρασκευής της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Ορθόδοξον Κέντρον του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Chambésy-Γενεύης 1982.

Τσομπανίδης, Στ., *Εκκλησία και Εκκλησίες. Η θέση των άλλων χριστιανικών Εκκλησιών στην εκκλησιολογική αυτοσυνειδησία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στα πλαίσια του οικουμενικού διαλόγου*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2013.

Vlantis, G., «Das Heilige und Große Konzil: Herausforderungen und Erwartungen», *Religion und Gesellschaft in Ost und West* Nr. 11-12/2014, 15-17.

Φειδάς, Βλ., «Βάπτισμα και Εκκλησιολογία», στο *Θεολογία και κόσμος. Τιμητικός Τόμος στον Καθηγητή Γεώργιο Ι. Μαντζαρίδη*, εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2004, 536-546.

Χρυσόστομος (Κωνσταντινίδης), Μητροπολίτης Εφέσου, *Η αναγνώριση των μυστηρίων των ετεροδόξων στις διαχρονικές σχέσεις Ορθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικισμού*, εκδ. Επέκταση, Κατερίνη 1995.

Χρυσόστομος (Σαββάτος), Μητροπολίτης Μεσσηνίας, «Η Ορθόδοξη Εκκλησία και οι 'άλλοι' (ετερόδοξοι, σχισματικοί, ετερόθρησκοι, αδιάφοροι, αγνωστικιστές και μετανάστες)», *Εκκλησία* 87 (2010) 757-765.